63ste Jaargang No 5002

DAGBLAD

AMIGOE DI CURAÇAO

Zaterdag 4 Januari 1947

Dit dagblad verschijnt dagelijks, behalve 's Zondags; abonnementsprijs Bonaire en Curaçao 2 gld.; Aruba 2.50 gld; Bovenwinden, Suriname 2,50 gld.; en het buitenland 3 gld.

REDACTIE:
Tel. 1858; P. bus 80 Willemstad
Adres: Consciëntiesteeg 27.

Uitgeefster en Administratie: Paulus drukkerij; Consciëntiesteeg 29, telefoon 1550; Postbus 80, Willemstad N.W.I
Voor Aruba: J. E. Croes Postbus 14 Oranjestad: tel. 38.

Wij moeten naar Londen voor vrede met Berlijn

Hard tegen hard in Indo-China

VOORBEREIDING VOOR VREDE MET DUITSLAND.

Een zegsman van het Britse Ministerie van Buitenlandse Zaken zeide, dat 18 geallieerde landen werden uitgenodigd om schriftelijke voorstellen in te zenden voor het komende vredesverdrag met Duitsland. De Londen-

Ex-kroonprins Wilhelm
Vergane glorie............

se bijeenkomst van de Gedeputeerden van de Vier Ministers is vastgesteld op 14 Januari. De verschillende landen zullen vertegenwoordigers naar Londen mogen zenden teneinde hun voorstellen toe te lichten.

De gedeputeerden hebben dan de tijd om deze verlangens kenbaar te maken voor de bijeenkomst van de Vierministerraad, die in Maart te Moskou bijeenkomt. De procedure die met de vijf satellieten-landen gevolgd zal worden, behoeft volgens de zegsman niet dezelfde te zijn als die met Duitsland.

STARHEMBERG
Heeft zijn tijd gehad.

Verschillende landen, o.a. Nederland en België, hadden de wens te kennen gegeven een groter aandeel te hebben in de besprekingen. De gedeputeerden zouden eveneens besluiten of een uitnodiging aan Oostenrijk gezonden zou worden, zodat dit land ook haar zienswijze ten opzichte van het Duitse vredesverdrag kenbaar kan maken (Londen, (AP) 3.1).

MOUTET WIL EERST DE MENSEN OP DE KNIEËN ZIEN.

Het Franse persagentschap verklaarde, dat de Minister van Koloniën, nu op bezoek in Indo-China, liet uitkomen, dat men niet met de vredesonderhandelingen zal kunnen beginnen voordat de inlandse troepen zijn neergeslagen.

In een interview in Hanoi zou hij verklaard hebben eerst een militaire beslissing te willen hebben voordat hij met de onderhandelingen begint. Het blijkt nu, dat hij op zijn reis door Indo-China geen contact had met de inlandse leiders.

De aankomst van Moutet twee dagen geleden in Hanoi deed sommigen hopen, dat hij een ontmoeting zou hebben met Ho Tsji Minh, den president van Viet Nam, om samen met nog enkele andere leidende figuren tot een compromis te komen. De Vietnamezen vragen om volledige nationale onafhankelijkheid. De Franse autoriteiten boden hen een hoge mate van zelfbestuur aan.

Na zijn interview is men van mening, dat Moutet spoedig naar Parijs terug zal keren en de toestand in handen laat van de militaire leiders, waarvan wel de voornaamste is Generaal Philippe Leclerc, Frankrijks meest beroemde expert op het gebied van gemechaniseerde oorlogvoering (Parijs, (AP) 4.1).

FRANKRIJK EN DE KOLONIËN.

Tegelijk met het rapport over de bevindingen van Minister Moutet preekt men nu in Parijs in verband met de officiële visites van den President van Tunis, Marokko en Dakar over de toekomstige constellatie van het Franse imperium. De laatste twee jaar vertoonde de bevolking van Noord-Afrika ook tekenen van onrust (Parijs, (AP) 4.1).

VERKLARING VAN MOUTET.

In zijn interview toegestaan aan de Presse France zeide Moutet, dat zij, die verantwoordelijk waren voor de tragedie in Indo-China, op systematische wijze alle hoop en pogingen vol goede wil vernietigden. „Voor wij thans enige onderhandelingen beginnen moeten wij eerst een militaire beslissing hebben. Het spijt mij", vervolgde Moutet, „maar het kan niet anders na de dwaasheden, die de Vietnamezen begaan hebben. Ik geloof niet, dat ik meer gedaan kon hebben, indien ik twee weken eerder was aangekomen. De toestand zou zich op dezelfde wijze hebben ontwikkeld."

Moutet zeide ook, dat hij geen ontmoeting had met Vietnamese leiders, daar hij nimmer tot een bespreking werd uitgenodigd (Parijs, (AP) 4.1).

MARIUS MOUTET AAN DE DOOD ONTSNAPT.

Berichten uit Indo-China deelden mede, dat Marius Moutet, de Franse Minister van Koloniën, die op een inspectietocht in Indo-China vertoeft, ternauwernood aan de dood ontsnapte toen scherpschutters twee Franse soldaten doodden uit zijn gevolg.

Moutet zeide, dat de eerste zorg moest zijn de veiligheid der Fransen in Indo-China te garanderen. Ondertussen werd door de clandestiene radio van Viet Nam een hernieuwd beroep gedaan op Generaal Leclerc, Frankrijks meest beroemden generaal. Dat gezocht wordt naar een oplossing blijkt uit de woorden: „Uw overwinning, indien gij ons verslaat, zal slechts klein zijn in waardigheid."

Buiten Hanoi zijn echter nog sterke Vietnamese troepenconcentraties gewapend met artillerie en mortieren. Het Franse communiqué zeide, dat er hevige gevechten woeden op een afstand van 80 kilometer van Hanoi. De Franse troepen daar houden het nog steeds uit. Er zijn echter versterkingen op weg naar de Vietnamese troepen (Parijs, (AP) 3.1).

TERRORISTEN VEROORDEELD.

Het nood-comité van de Joodse gemeenteraad in Jeruzalem deed op de huizen aanplakbiljetten aanbrengen, met een krachtig beroep op de Palestijnse Joden om hun uiterste best te doen de onverantwoordelijke daden in het land te doen eindigen. Een officiële bekendmaking deelde mede, dat te Tel Aviv 61 Joden werden gevangen genomen (Jeruzalem, (AP) 3.1).

Pétain in ballingschap.

PÉTAIN ERNSTIG ZIEK.

Uit Parijs wordt medegedeeld, dat de Maarschalk Pétain in ballingschap ernstig ziek is. Zijn verzorger Jacques Isorny deelde mede, dat hij lijdende is aan een longontsteking (Parijs, (AP) 4.1).

AARDSCHOKKEN TE TOKIO.

In Tokio werden twee aardschokken gevoeld. De meteorologen zeiden, lat zij echter te licht waren om schade te veroorzaken (Tokio, (AP) 3.1).

TERREURDADEN.

Te Jeruzalem werd wederom een jeep opgeblazen door een landmijn, die waarschijnlijk electrisch tot ontploffing gebracht werd. Alle inzittenden werden gewond. Nadere biezonderheden werden echter niet gemeld (Jeruzalem, (AP) 3.1).

PALESTIJNSE HOGE COMMISSARIS TE LONDEN.

Sir Alan Cunningham, de Britse Hoge Commissaris voor Palestina, arriveerde per vliegtuig op het vliegveld van Croydon. Arthur Creech Jones, de Britse Minister van Koloniën, vroeg hem aanstonds op het Ministerie te verschijnen, teneinde verslag uit te brengen over de toestand in Palestina. Een zegsman van de regering deelde mede, dat de conferentie met Creech Jones zeer critiek was en van groot belang voor de toekomst van het Heilige Land (Londen, (AP) 3.1).

CONGRES GEOPEND.

President Truman aanschouwde de opening van het Noordamerikaanse congres via een televisie-toestel in het Witte Huis (Washington, (AP) 3.1).

OPTIEK VAN JENA.

De beroemde optiek-fabrieken in Jena, de zg. Zeiss-fabrieken, zijn door de Russen volledig naar de Sovjet overgebracht (Berlijn, (AP) 4.1).

het nieuws van vandaag

De vrede met Duitsland begint de wereld meer en meer bezig te houden. Er werden al boeken over vol geschreven. We zien nu, dat men niet gelijk in Parijs met een plan voor de dag zal komen klaar en af, doch men roept de kleine staten waaronder Nederland eerst naar Londen, om hun opinie bekend te maken. Men wil zelfs verder gaan, men wil zelfs de opinie horen van Oostenrijk.

Dit is begrijpelijk daar Oostenrijk het land is, dat primair bij de Duitse quaestie betrokken is. Men kent toch nog wel de geschiedenis?

„13 Maart 1938 werd de nieuwe grondwet afgekondigd, welke eerste paragraaf luidde, dat Oostenrijk een land is van het Duitse Rijk. De tweede paragraaf kondigde aan, dat op Zondag 10 April 1938 een vrije en geheime volksstemming zou worden gehouden, waarbij de Duitse mannen en vrouwen van Oostenrijk boven de 20 jaar moesten stemmen over de vereniging der beide landen.

De 14de Maart, des middags om veertien minuten over vijf, luidden al de klokken van Weenen, ten teken dat Führer en Rijkskanselier Hitler aan de grens van Schönbrunn was aangekomen. Enkele minuten luidden de klokken voort, terwijl sirenegeloei de lucht verscheurde.

Het Oostenrijkse volk ontving de Duitse troepen overal met bloemen, muziek en „Sieg-Heil". De gemotoriseerde afdelingen denderden over de Weense Ringen en de Führer en Rijkskanselier nam de begroetingen in ontvangst. Van het balcon van Hotel Imperial sprak hij tot het volk:

„Wat ook komen zal, niemand zal ons Duitse Rijk, zoals het nu is, nog ooit vaneen scheuren. Dit is een eed. En, ot geweld kunnen worden gebroken. Deze eed klinkt vandaag vol vertrouwen uit de Duitse harten van Konings- deze eed zal door geen nood berg tot Keulen en van Hamburg tot Weenen".

Oostenrijk was niet meer."

Aldus staat te lezen in het boek: „Dit is geschied in Oostenrijk. „Niemand zal het nog ooit vaneen scheuren. Ijdel gepraat.

In 1919 moeten er diplomaten geweest zijn, die ziende de eeuwigdurende ruzie in Europa het plan opvatten om Duitsland te gaan verdelen. Een Zuid Duitsland samen met Oostenrijk en een Noord Duitsland. Men zou speculerend op de tegenstelling Katholiek en Protestant tevens hopen, dat die twee het onderling nooit eens zouden worden.

Zo ziet men hoe de diplomaten de godsdiensttegenstelling als middel wilden gebruiken tot de vrede.

We zijn benieuwd, wat de 10 Maart zal geven. Men gaat de rekening opmaken. Curaçao kan ook de rekening opmaken. We hebben wel onder de oorlog voor ander half miliard aan olie geleverd, doch wat heeft de verdediging van Curaçao aan het rijk en aan Curaçao zelf gekost, wie kan ons daar precies over inlichten?

In Indo China zal het toch hard tegen hard gaan. Moutet zag het gevaar zelf, zag de onveiligheid en wil de mensen eerst tot rede brengen... met wapenen!

In Parijs nodigde men gouverneurs van Tunis en Dakar uit. Hoe draait toch heel de wereld om de zelfde spil: „Geeft ons de vrijheid".

BIJ DE INTOCHT.

Zijne Hoogwaardige Excellentie Mgr. Stephanus Kuypers.

3 Maart 1946 kwam het bericht uit Rome, dat Zijne Heiligheid Paus Pius XII, den Hoogeerwaarden Pater St. Kuypers, vice-provinciaal en missie-overste van de Paters Redemptoristen in de missie van Suriname, tot Apostolisch Vicarius had benoemd als opvolger van den tegenwoordigen dignitaris, Zijne Hoogwaardige Excellentie Mgr. Th. van Roosmalen, die aan den Heiligen Vader ontslag had gevraagd.

In Mgr. Kuypers heeft de Surinaamse Missie een waardigen opvolger gekregen voor Mgr. Van Roosmalen, die 34 jaren met wijs beleid en grote energie het bestuur heeft gevoerd.

Mgr. Kuypers, 22 Juli 1899 te Borkel en Schaft Noord-Brabant, geboren, is dus in de volle mannelijke kracht. Zijn Gymnasiale en hogere studies maakte hij in het klein en groot Seminarie van de Redemptoristen; 1 October 1924 werd hij te Wittem tot priester gewijd en in 1926 ontving hij zijn benoeming voor Suriname. In zijn studiejaren openbaarden zich reeds de deugden, die hem als missionaris karakteriseren: geest van gebed, stille eenvoud, doorzettingsvermogen en offerzin. Van hem kan getuigd, dat hij bij God en de mensen bemind is.

God, die gewoon is personen, die Hij voor een speciaal werk bestemt, reeds jaren te voren op dit werk voor te bereiden, heeft dit ook gedaan met den nieuwen Apostolischen Vicarius. De 20 jaren, die hij in de missie verblijft, hebben hem de juiste en zuivere kijk op de missie gegeven, die voor een zegenrijk bestuur nodig is. Daar is geen werk, dat hij in de missie niet heeft gedaan, geen post die hij niet heeft bekleed. En wat hem vooral volledig „klaar" maakte voor zijn werk, is de waarneming van het bestuur in de moeilijke oorlogsjaren, toen Zijne Hoogwaardige Excellentie Mgr. Th. van Roosmalen omwille van de tijdsomstandigheden zes volle jaren gescheiden moest leven van zijn missiegebied.

Deze jaren hebben als het ware de laatste hand gelegd aan zijn vorming. Mgr. Kuypers heeft in dit lange interregnum bewezen de bestuursgaven te bezitten, die de na-oorlogse jaren eisen. Bij zijn terugkeer in de missie heeft Mgr. Van Roosmalen bij de plechtige ontvangst in zijn kathedraal den Hoogeerwaarden Pater Kuypers, den provicarius, voor diens uitnemende waarneming openlijk geprezen en gedankt.

Wij zijn overtuigd, dat Mgr. Van Roosmalen en de missie in haar geheel — paters, broeders en zusters en de gelovigen — den Heiligen Vader voor deze benoeming dankbaar zijn. Gevormd en ten volle uitgegroeid in de missie, is de nieuwbenoemde bisschop volledig op de hoogte van de taak, die de gehoorzaamheid op zijn schouders heeft gelegd. Uit gehoorzaamheid heeft hij die hoogst verantwoordelijke taak in deze moeilijke tijden aanvaard met dat grote geloof en met die blije kinderlijke eenvoud, die hem kenmerken. Ook om deze reden zal zijn bestuur zegenrijk wezen. En zo kunnen en mogen wij ongeveinsd, oprecht onze eerbiedige gelukwensen aan Mgr. Kuypers aanbieden, met zijn hoge uitverkiezing en tegelijk zijn doorluchtigen voorganger Mgr. Van Roosmalen en heel de missie feliciteren met deze benoeming.

A. Verheggen CssR.

KLEREN VOOR DE HOLLANDERS IN JAPAN.

Een leger vliegtuig van het Nederlandse leger verliet Batavia om kleren te gaan verstrekken aan de leden van de Hollandse kolonie in Tokio. Men nam 4400 pond kleren mee. Het vliegtuig zal via Manilla en Okinawa naar Japan reizen (Batavia, Aneta, 3.1).

Gromyko

............de lastige............

Er begint tussen de Ministers van Buitenlandse Zaken en de Ambassadeur en gezanten in. een nieuwe klasse van diplomaten te ontstaan: de permanente vertegenwoordigers van de landen, die in de Veiligheidsraad van de Verenigde Volken zitting hebben. Het Handvest voorziet een organisatie van de Veiligheidsraad, die hem in staat moet stellen onafgebroken te functionneren. Vandaar de bepaling, dat ieder lid van de Raad te allen tijde vertegenwoordigd moet zijn op de plaats waar de UNO haar tenten heeft opgeslagen. Dit wil echter niet zeggen, dat aan bepaalde zittingen van de Raad niet een andere vertegenwoordiger, bv. de Minister van Buitenlandse Zaken zelf, kan deelnemen. Zie maar naar de practijk!

Groot Britannië benoemde Cadogan als zijn permanenten vertegenwoordiger, de Verenigde Staten Stettinius; Van Kleffens is onze man, Kwo Tai Sjih die van China. Zo is ook de Sovjet-Unie vertegenwoordigd en wel door Andrej Gromyko, die met zijn 38 jaren de benjamin van het gezelschap is. Maar al beschouwen velen hem als de „enfant terrible" van het elftal, het is niet zijn jeugd, die daar de schuld van draagt! In een van de voortreffelijke studies, die het Engelse Zondagsblad „The Observer" regelmatig wijdt aan nationale en internationale coryphaeën werd Gromyko voorgesteld als het nieuwe type van den Russischen diplomaat, opgeleid als een ambtenaar en met een levenservaring, die bijna geheel binnen de Sovjet-Unie verkregen is.

Diplomaten van dit type staan in duidelijke tegenstelling tot mensen als Litvinov, die als revolutionnair hun scholing ontvingen en nauw verbonden waren met West-Europa, waar zij in lange jaren van ballingschap gewoond hadden. Zij begrepen andere volken zonder moeite en waren ook voor ons begrijpelijk. Het type van Gromyko begrijpt ons niet noch wordt het door ons begrepen: het vervult zijn opdrachten met grote nauwgezetheid, in gehoorzaamheid aan de uit Moskou ontvangen bevelen".

Gromyko kwam, na oorspronkelijk een technische opleiding genoten te hebben en werkzaam geweest te zijn bij het Economisch Instituut en bij de opleiding van technici en bestuursambtenaren, in 1938 bij het volkscommissariaat voor buitenlandse zaken. Na een opleiding van een jaar werd hij naar Washington gezonden als ambassadeuraad. Het was zijn eerste bezoek aan het buitenland, hij kende nog geen woord Engels. Maar in de afgeslotenheid van zijn bestaan, dat hem het directe contact met het Noordamerikaanse leven deed mijden met uitzondering van de Zaterdagmiddag, waarop hij altijd in de bioscoop verscheen, wist hij zich toch het Engels zodanig meester te maken, dat hij thans de officiële vertaling van het in de Veiligheidsraad gesprokene soms op detailpunten verbetert.

In Mei 1943 werd hij tot zaakgelastigde benoemd en drie maanden later belande hij op de hoogste post: ondanks zijn 35 jaren werd hij tot ambassadeur benoemd. In Dumbarton Oaks was hij een dergenen, die het ontwerp voor het Handvest der Verenigde Volken mede voorbereidde en daarna ging er practisch geen belangrijke conferentie voorbij of Gromyko was een der Russische gedelegeerden. De onverstoorbaarheid en hardnekkigheid, waarmede hij soms urenlang over schijnbaar volkomen onbelangrijke woorden argumenteerde

werd tijdens de Londense besprekingen van een voorbereidende en uitvoerende commissie, die aan de eerste UNO-zitting voorafging, bijna spreekwoordelijk.

Achter al deze haarkloverijen en halsstarrigheden staat zijn sterke gevoel voor discipline en gehoorzaamheid aan de uit Moskou ontvangen orders, die, passend in een politiek, die vrijwel alles en allen met een wantrouwend oog beziet, zijn onderhandelaars wel iedere vrijheid van beweging moet ontzeggen. Zo is Gromyko een eenzame figuur, die slechts rekenen kan op hen, die hun afhankelijkheid van zijn land ook in de Veiligheidsraad moeten demonstreren. Hij is, zoals de „Observer" schrijft, „als de bevelhebber van een vooruitgeschoven post in een vreemd land, die wel gevaarlijk moet zijn, hoe ook de schijn mag wezen, omdat de onverbiddelijke logica van het historisch materialisme dat met zich mede brengt. Wie kan hij vertrouwen? Niemand redeneert de Marxistische geschiedenis, behalve een kameraad-communist". Het is een theorie, die de wereld niet verder brengt en die ons de vrede moeilijk kan verzekeren. I.O.

WILLEM DE ZWIJGER.

DICHTERS OM ORANJE.

Negentig schone gedichten onzer historie.

Wil men de betekenis van het Vorstenhuis voor het Nederlandse volk op de juiste wijze bepalen, dan is er waarschijnlijk geen enkel middel, mits goed gehanteerd, beter geschikt dan door de loop der eeuwen de waardering na te gaan van dat volk tegenover Oranje, zoals deze ligt vervat in velerlei gedichten, ontstaan naar aanleiding van belangrijke gebeurtenissen uit het leven van een der Oranjevorsten. Zoals Anton van Duinkerken en P. J. G. Huincks in hun verantwoording van het boek „Dichters om Oranje" dan ook terecht opmerken, zal men nu eens een getuigenis aantreffen, welke Oranje identiek verklaart met behoud en vrijheid onzer natie, dan weer zal men een stem horen, die de eenheid van ons vaderland afhankelijk acht van deze dynastie, een symbool en een waarborg tegelijkertijd. Voor een lezer met een helder begrip zal het dan ook duidelijk zijn, waarom in de inleiding gewag wordt gemaakt van ons vrije land, waarvan de Oranjes meer de presidenten dan de heersende monarchen waren en zijn en met bewondering zal. Van Duinkerken volgen in zijn uitvoerige en indringend geschreven cultuur-historische en textcritische uiteenzetting, welke tezamen met de enkele duizenden voetnoten deze bloemlezing een documentatie vormt van een soort en een gehalte, zoals bij mijn weten tot heden niet is verschenen. Van Willem den Zwijger af tot prinses Beatrix ontvouwt zich in negentig deels merkwaardige deels ongemeen schone gedichten onze historie, vaak dank zij poëem en annotatie tot hevige schoonheid en diep doorgronde werkelijkheid gesublimeerd, gelijk we dat in historische essais tevergeefs hebben gezocht. Overdaad is vermeden, qualiteit en diepgang met zeer goed gevolg nagestreefd. Ons enig bezwaar tegen dit boek gaat uit naar de prijs (f 9.50), welke bovendien in een belachelijke verhouding staat tot het honorarium van de samenstellers, een euvel, dat om krachtige bestrijding roept.

Anton van Duinkerken en Paul Huincks: „Dichters om Oranje", uitgeveen Hollandia — Baarn.

Leo Boekraad.

CURAÇAO

SCHEEPSBERICHTEN.

3 Januari.

City of Camberra van Londen; Prospector van Punta Cardon; Manto van Barranquilla; Uruguay van Santa Marta; Evelyn naar Bonaire; Santa Leonor van New York; City of Camberra naa Critobal; Uruguay naar Antwerpen; Stad Maassluis naar Campton Roads.

4 Januari.

Paulina van Santa Marta; Santa Leonor naar La Guayra; Clio naar Ciudad Trujillo; Nordstjernan van La Guayra; Dalesman van Trinidad.

VERTRAGING.

Uit particuliere bron vernemen wij, dat het K.L.M. vliegtuig de „Twente" na bericht te hebben ontvangen dat New York geteisterd werd door sneeuwstorm en het vliegveld dicht zat, op een afstand van 2 uur vliegen van New York de steven wendde en in Miami ging landen. De passagiers werden door de welwillende zorgen van de K.L.M. ondergebracht in het hotel „Columbus". Men dacht op een vertraging van ongeveer 24 uur te moeten rekenen.

VERTREK.

Gistermiddag tegen 6 uur gleed de „Gottland" statig de haven uit juide toegejuicht door „vrienden en bekenden". Men speelde plechtig het „Wilhelmus". Heel de bemanning stond aangetreden, terwijl men op de fortmuur het afscheidssaluut bracht. De reis gaat naar we menen nu naar Carthagena.

VEEL VRACHTWAGENS AANGEKOMEN.

Op de Maduro-werf heeft men veel vrachtwagens afgeladen. De wagens zijn echter niet voor Curaçao doch voor Maracaibo bestemd. Het materiaal zou uit Engeland afkomstig zijn.

SYNAGOGEDIENSTEN.

Synagoge „Mikvé Israël" Columbusstraat.

Vrijdag, 3 Januari 18 uur: Avondgebed en Sabbatwijding.

Zaterdag, 4 Januari, 8.30 uur: Ochtenddienst, Schriftlezing: Genesis 47:28 tot en met hoofdstuk 50. Plechtige installatie van het nieuwe Kerkbestuur.

16 uur: Jeugdbijeenkomst; 17 uur: Bijbelcursus voor volwassenen; 18 uur: Avondgebed.

„DE ROTS".

Er verscheen op Curaçao alweer een nieuw tijdschriftje, heel bescheiden noemt de redacteur zijn tijdschriftje: een „circulair".

De bedoeling is meer contact te maken tussen de Nederlands sprekende katholieken op ons eiland. De redacteur is Pater B. van der Meer O. P.

HET SCHOTTEGAT WORDT DIEPER.

Dag in dag uit werkt er in het Schottegat een baggermolen, waarschijnlijk is men bezig grond te baggeren tot opspuiting van nieuwe bouwterreinen.

CABARET-AVOND.

Hedenavond half negen zal er een cabaret-avond gehouden worden in de club Asiento. „Komen Kloris en Roosje?"

VERKEERSONGEVALLEN.

Vond op de weg naar Westpunt ter hoogte van Weitje een aanrijding plaat tussen twee huurauto's.

Een der huurauto's werd ernstig en de andere minder ernstig beschadigd.

Oorzaak: De bestuurder van een der huurauto's reed de voor hem rijdende huurauto voorbij, waarbij hij te vlug het stuur naar rechts draaide, met het gevolg, dat het rechterachterscherm van de voorbij rijdende huurauto, haakte achter de linkerzijde van een voorbumber van de andere huurauto.

De bestuurder van die auto raakte hierdoor de macht over het stuur kwijt, waardoor hij over den weg begon te schuiven en in een naast den weg gelegen greppel terecht kwam.

Vond op den weg naar Sta Maria een lichte aanrijding plaats tussen twee personenauto's waarbij een der auto's licht werd beschadigd.

Oorzaak; De bestuurder van een der personenauto's wilde langzaam rijdend een stilstaand moterrijtuig voorbijrijden en lette bij het naar links uithalen, niet voldoende op het achterop komend verkeer. Het gevolg was, dat de linkerzijde van de voorbumber bleef haken achter het rechterachterspatscherm van de hem juist voorbij rijdende personenauto.

Reed de bestuurder van een pick-up in Fleur de Marie tegen de afrastering van perceel No. 120 — A, waardoor de afrastering werd beschadigd.

Oorzaak: De bestuurder van de pick-up verkeerde in staat van dronkenschap.

Vond op den Schottegatweg ter hoogte van Groot Kwartier een aanrijding plaats tussen een personenauto en een huurauto.

Van beide auto's werden een spatscherm ingedeukt.

Oorzaak: Gladheid van den weg.

Had op de van Slobbeweg ter hoogte van de electrische Centrale een lichte aanrijding plaats tussen twee personenauto's, waarbij een der auto's licht werd beschadigd.

Oorzaak: De bestuurder van een der personenauto's reed achteruit het terrein van de N.I.G.M. af, den van Slobbeweg op, om in de richting van het Brionplein weg te rijden. Bij het wegrijden letten hij niet voldoende op het hem achterop komend verkeer, met het gevolg, dat hij werd aangereden door de juist voorbij rijdende personenauto.

Reed op den Schottegat ter hoogte van Groot Kwartier een personenauto naar rechts van den riiweg af tegen een afrastering aan.

De auto werd aan de rechtervoorzijde beschadigd, terwijl de afrastering over een lengte van ongeveer vier meter werd vernield.

Oorzaak: De bestuurder zou verblind zijn geworden door een tegenligger.

Vond op den Schottegatweg ter hoogte van Morgenster een aanrijding plaats tussen een autobus en een bestelauto. Beide auto's werden aan de voorzijde ernstig beschadigd.

Van de inzittende van de autobus werden een drietal personen gewond, waaronder een met een knie fractuur in het Hospitaal moest worden opgenomen.

Oorzaak: De bestuurder van de bestelauto die niet in het bezit bleek te zijn van een rijbewijs, moest stoppen achter een aan de voor hem rechterzijde van den weg stilstaande auto, daar er uit tegenovergestelde richting een autobus naderde.

In verband dat de remmen niet voldoende krachtig werkten, reed hij de voor hem stilstaande auto voorbij, met het gevolg dat hij recht tegen de autobus aanreed.

Werd een bestelauto, op de weg naar Caracasbaai, terwijl deze stilstond door een truck aangereden, welke na de aanrijding is doorgereden.

De bestelauto werd aan de linkerachterzijde beschadigd.

Vond op den Schottegatweg ter hoogte van Zuikertuintje een ernstige aanrijding plaats tussen een militaire truck en een autobus van het A.B.C.

De autobus werd aan de linkerzijde bijna geheel opengescheurd, terwijl eenige passagiers die aan die zijde waren gezeten, werden gewond.

De militaire truck werd aan de linkerzijde licht beschadigd.

Na de oorzaak wordt een onderzoek ingesteld.

Missie Nieuws

15 JAAR BISSCHOP.

Maandag a.s. op het feest van Driekoningen zal onze Apostolisch Vicaris 15 jaar Bisschop zijn.

AANKOMST.

Heden arriveerde op Hato de zeer eerw. Pater A. Roghmans. Hij reisde per K.L.M. via de Azoren, Bermuda, Miami.

Pater Roghmans wordt kapelaan op San Mateo. Hartelijk welkom en succes in de nieuwe arbeidstaak.

Wij ontvingen

KALENDERS.

Via de Universal Trading te Curaçao, mochten wij dezer dagen een kalender en nieuwjaarswensen ontvangen van de „American Mills Company" te Atlanta-Georgia. Wij zijn de agenten (Universal Trading) van harte dankbaar.

Tevens ontvingen wij een kalender van Palais Royal en een van J.P.F. waarvoor ook onze hartelijke dank.

SPORT

K.S.C.KORFBAL EN VOETBAL.

Zaterdag 4 Jan: **Aruba:** Bito — Trappers (korfbal); Zondag 5 Jan. **Aruba:** Bito — Corona (korfbal).

Curaçao Dos Caminos — Republiek 4 uur n.m. (voetbal).

„OORLOG" EN „MARINE" BIJEEN?

Militair nadeel weegt niet op tegen eventuele voordelen.

De samenvoeging van de departementen van Oorlog en Marine tot een departement van Defensie, welke in September 1928 plaats vond, werd destijds gemotiveerd met bezuinigingsoverwegingen. Militaire overwegingen schijnen daarbij hoegenaamd geen rol te hebben gespeeld. Nu thans het „probleem" van een of twee departementen voor leger en vloot weer eens ter tafel is gebracht is het goed na te gaan welke de sakelijke aspecten ervan zijn. M.a.w. willen we hier zeer in het kort de beide vragen behandelen: a. brengt de samenvoeging bezuiniging? en b. is de samenvoeging in militair opzicht een voordeel? De samenvoeging van 1928 ging als volgt in haar werk: de eerste (juridische) afdelingen van de beide departementen werden tot een afdeling van het eenheidsdepartement samengesmolten.

De afdelingen Staf bleven echter als afdeling IIA (marinestaf) en afdeling IIB (generale staf) naast elkaar bestaan, hetzelfde was het geval met de beide afdelingen personeel, nl. IIIA en IIIB en met de beide afdelingen materiaal, nl. IVA en IVB, terwijl alle overige afdelingen van beide departementen in het nieuwe departement eenvoudig gehandhaafd bleven, met uitzondering van de afdeling comptabiliteit, dienstplicht en huishoudelijke dienst, welke evenals de juridische afdelingen werden samengesmolten. Dit samensmelten van een viertal afdelingen kwam financieel hierop neer, dat van ieder een van de beide chefs verdween. Zo verdwenen de chefs van de juridische, dienstplicht en huishoudelijke afdeling van het departement van marine en werden de chefs van die afdeling van het departement van oorlog, chef van de juridische afdeling van het departement van defensie; met de afdeling comptabiliteit was het omgekeerd. In totaal verdwenen hier dus drie ambtenaren in de rang van administrateur en één in de rang van hoofdcommies. Bezuiniging 25.000 gulden. Voorts was er een minister minder, 1 secretaris-generaal minder en 1 kamerbewaarder minder. Bezuiniging: weer 25.000 gulden. De gehele bezuiniging kwam dus neer op 50.000 gulden op een begroting van plm. 80 millioen gulden. Een belachelijke bezuiniging derhalve, welke overigens weer ruimschoots teniet werd gedaan, door de sterke toeneming der ambtelijke wrijvingen tengevolge van de samenvoeging (onnodig tijd- en geldverlies).

Een andere vraag is: zou de samenvoeging in militair opzicht een voordeel zijn? Zo op het eerste gezicht lijkt het een aanlokkelijk idee: het gehele defensieapparaat onder eenhoofdige leiding, maar bij nadere beschouwing blijken landmacht en zeemacht in strategische doelstelling, in organisatie, in mentaliteit en in traditie, kortom in wezen zoveel te verschillen, dat een samenvoeging van de beide organisaties, welke alleen de grondslag kan zijn voor een doelmatige samenvoeging der beide departementen, elk zou ontwrichten.

Het voordeel van een logische verdeling der gelden over leger en vloot — het argument dat de militaire medewerker van Trouw aanvoert voor de samenvoeging — zou alleen opgaan, indien degene, die de gelden „verdeelt", de minister dus, de beide terreinen, wat de hoofdzaak betreft, beheerst. Zo iemand is echter een zeer hoge uitzondering. Meestal zou het hierop neerkomen, dat een minister van defensie óf een leek is op militair gebied, en dan heeft hij toch weer voor leger en vloot afzonderlijke adviseurs nodig, óf hij is deskundige en dan uiteraard op het gebied van één weermachtsdeel, waarbij het andere weermachtsdeel, op welk gebied hij niet deskundig is, gevaar loopt in de verdrukking te geraken. Overigens is het „verdelen" der gelden over landmacht en zeemacht een totaal verkeerd principe, immers, het enige juiste principe is, welke taak heeft het leger en heeft de vloot te vervullen en welke middelen zijn voor het vervullen daarvan respectievelijk noodzakelijk. Of het ene weermachtsdeel minder krijgt dan het andere is op zichzelf geen reden om te zeggen, dat het laatste weermachtsdeel wordt bevoordeeld boven het eerst. Dat het eindcijfer van de oorlogsbegroting rond 645 millioen gulden en die van de marinebegroting rond 375 millioen gulden bedraagt, wil helemaal niet zeggen, dat nu de marine met 170 millioen tekort wordt gedaan, al ware het in dit geval wellicht wenselijk geweest, dat de marinebegroting wat meer materiaal voor de zeegaande vloot had kunnen worden aangevraagd. Maar dit laatste staat geheel los van het eindcijfer van de landmachtsbegroting.

Bezuiniging brengt de samenvoeging, zoals een recente practijk leert, niet, en militair is zij een monstrum.

„Het Binnenhof".

Geschiedenis van de Bestuursregeling

Er bestaat, zoals ieder weet de laatste tijd veel belangstelling voor onze bestuursregeling. De geschiedenis van onze bestuursregeling kan misschien het inzicht in deze moeilijke en voorzichtig te hanteren materie enig licht schenken. Vandaar dan deze schets.

Nade ontdekking van Curaçao bleef het eiland, als we de geschiedenis goed begrijpen, voorlopig zonder kolonisatie, dit was pas het geval in het jaar 1528. De bestuursvorm van het jaar 1528 tot het jaar van de verovering van Curaçao door de Hollanders in het jaar 1634 was die van een Capitania.

Zolang het archief van die inrichting nog niet is teruggevonden, zullen we er niet veel over kunnen achterhalen. Het archief van de regering van Venezuela heeft echter volgens het bulletin, dat zij geregeld uitgeeft, verschillende regeringsstukken over die tijd 1528 tot 1634, zodat na een bestudering van die stukken het beeld van de regeringsvorm in die tijd zeker te reconstrueren valt. Het is echter voor ons nu van weinig practisch nut, daar de toestanden natuurlijk intens veranderd zijn. Het zal ons echter een beeld geven van de geweldige koloniale politiek van de Spanjaarden, waar we steeds meer respect voor krijgen.

De tijd van 1634 tot 1792 was de tijd van de twee West Indische Compagniën. De structuur van de bestuursregeling uit die dagen is nog gemakkelijk te achterhalen. De grondpolitiek is zelfs apart bestudeerd door de Heer Grol.

Wat ons in deze tijd interesseert is natuurlijk biezonder het feit, dat in die dagen de vertegenwoordiging absoluut niet bestond. Aldus beweert de schrijver Bordewijk wiens studies over het staatsrecht van Curaçao bekend zullen zijn, terwijl hij toch toe moet geven, dat er drie of vier personen uit de burgerij gekozen werden in de raad naast de directeur. De invloed van de burgerij was zelfs te sterk vond het hoofdbestuur van de West Indische Compagnie, zodat men in 1718 den toenmalige raadsleden ontsloeg.

Bovendien was er nog invloed van de kant van het volk op een andere wijze. Men is in het begin van de achtiende eeuw er toe overgegaan, om kerkbesturen in te stellen, zodat daarin burgers werden benoemd met een grote macht, zelfs over zuiver kerkelijk en interkerkelijke aangelegenheden.

Na de tweede West Indische Compagnie kwam Curaçao onder een raad van Koloniën, terwijl de staatsregeling van 1798 een raad vereiste, voor de „Amerikaans coloniënen bezittingen". De Engelsen, die Curaçao tweemaal veroverden gaven Curaçao Engelse Gouverneurs, en men kende ook de plaatsvervangende luitenant-gouverneurs.

De regering in Nederland had onder stadhouder Willem V een commissie naar Curaçao moeten zenden, bestaande uit de heren „Grovestins en Boey als commissarissen van de West Indische eilanden en de Koloniën Essequibo en Demerary" doch wat deze commissie verder misschien ook mag voorgesteld hebben tot verbetering van de toestand ook op het gebied van bestuursregeling, want het ging ook juist over quaestie tussen burgerij en gouvernement, zal wel een dode letter geworden zijn door de Napoleontische oorlogen en de rampen voor Curaçao daaruit volgend.

In de „Noodlotsdagen" van Gouverneur Lauffer zien we van de kant van de burgerij veel tegenwerking en als we het goed begrijpen waren er in die dagen revolutionnaire tendenzen.

De macht van de gouverneur en zijn verhouding tot de raad in die dagen zijn volgens de nieuwste studie van Mr. de Gaay Fortman niet erg duidelijk meer te achterhalen. Er kwam in die dagen een soort van decentralisatie tot stand op Curaçao. De Engelse gouverneur Cockburn verdeelde het eiland Curaçao in drie devisies, aan het hoofd ervan kwam een landdrost te staan, onder hen stonden weer de districtmeesters. De namen van al die hoogwaardigheid bekleders zoals Schotborg, van de Linden, Specht, Evertsz, van der Meulen Gaerste, Royer, Brands, Duyckinck, laat zien dat de Engelsen het practische bestuur maar in handen gaven van de oude families op Curaçao.

4 Maart 1816 kwam Curaçao weer onder Nederland.

Er was op 14 September 1815 een K.B. afgekomen waarbij drie koloniën waren ingesteld:

1) Suriname: Gouvernement-Generaal.

2) Curaçao en onderhorige eilanden: Gouvernement Generaal.

3) St. Eustatius, St. Martin en Saba: Gouvernement.

Men had het schip de „Prins van Oranje" gestuurd met verschillende ambtenaren aan boord. Men krijgt wel de indruk, dat men de zaak goed zal blijven aanpokken. Men hield de mensen in functie, ook al waren zij onder de bezetter ambtenaar geweest.

De koning had het recht ambtenaren voor Curaçao aan te stellen. Men moest bezuinigen en het plan van de bezuiniging van Gouverneur Cantzlaar greep diep in de bestuursinrichting. Er was een vertegenwoordiging van **„vier der meest gequalificeerde Ingezetenen de ouderdom van 25 jaren vervuld hebbende, en wanneer zij niet directelijk in het Vaderland gewoond hebben, ten minste twee jaren op Curaçao gedomicileerd geweest". De leden van deze raad, die raad van politie genoemd werd, bleven 8 jaar aan, iedere twee jaar trad één lid af.** De eerste Gouverneur Generaal na de Engelsen heeft verschillende gebreken ontdekt in het regeringstelsel. Zijn opvolger kon trachten ze op te lossen. De man droeg niet meer de wijdse titel van „Gouverneur-Generaal", doch het werd gewoon „Gouverneur", op zich bezat hij echter meer macht dan zijn voorganger als „Gouverneur-Generaal".

(Wordt vervolgd.)

Drie Koningen

DE STER.

Driekoningen, doorluchte dag,
Begroet met plechtige gebeden,
Nog ademt ge de lieflijkheden
Van Jezus' pas ontbloeiden lach.
Weer drijft Uw zoet geheim ons
[aan.
Die 't schoone wonder bleven
[zoeken,
En dankbaar uit verloren hoeken
De ster der Koningen zien staan.

De wierook van hun offerand,
Het goud, dat feestlijk heeft
[geblonken,
De myrrhe, kinderlijk geschonken
Als eedle gave van hun land,
't Is alles uitgebluscht, vergaan.
Hun rustloos heimwee slechts
[bleef hangen,
Ook in ons hart, dat vol
[verlangen
De ster der Koningen ziet staan.

Er doolden velen door den nacht
Een weg langs, donker en
[verloren,
Als werd voor hen geen Kind
[geboren,
Dat aan het eindpunt stralend
[wacht:
Het was een droom, een bleeke
[waan,
Waarnaar ze moe zich
[voortbewogen,
Ze hebben nooit met brandende
[oogen
De ster der Koningen zien staan.
Wij volgen in hun vromen plicht

De wijzen, die zich lieten leiden,
Nog loopt hun pad door alle
[tijden
De nacht is klaar, de weg bleef
[licht.
Slechts wie in ootmoed o[illegible]
[gaan
En naar het schoone wonder
[reizen,
Zal hoog door alle wolkengrijzen
De ster der Koningen zien staan.

Jos. van Wely, O.P.

GERUCHTEN.

Een krant is er niet voor om geruchten te verspreiden. We zouden ook werkelijk té veel werk krijgen. We zagen de speech van de Gouverneur, die, zoals we zeiden, een nieuwe phase inluidde, een phase, die Hij enigszins ging omschrijven, ofschoon uit de Nieuwsjaarsrede bleek dat het beeld van de nieuwe structuur nog niet erg vaststaat. Intussen echter weet de man van de straat dat wél...... we hopen, dat men voorzichtig en wijs handelt.

MIDDEN EN ZUID AMERIKA

SANTO DOMINGO EN ARGENTINIË.

Zoals blijkt uit de dagelijks hier verschijnende „La Nacion" uit Santo Domingo, heeft de republiek van Generalisimus Trujillo een grootse ontvangst bereid aan een Argentijns gezantschap, dat naar Santo Domingo werd afgezonden. Leider van deze missie is een zekere Diego Luis Molinauri. Men bood de president een ridder orde aan, men legde bloemen op het graf van Duarte, er waren parades en bals. De bedoeling is om te onderlinge verhouding op basis van het Pan-Americanisme inniger te doen zijn.

NIEUWS VAN OVERAL

NOG STEEDS GEINTERNEERDEN.

Donderdag kwamen per trein uit Centraal Java, 445 geïnterneerden aan (Batavia, Aneta, 3.1).

BROOD TE WEINIG IN IERLAND.

De regering van Ierland maakte te Dublin bekend, dat men over zal moeten gaan tot broodrantsoeneringen, in verband met de te verwachten verminderde import uit de Verenigde Staten (Dublin, (AP) 3.1).

ONDER EGYPTE.

Uit Caïro komt het bericht, dat er nieuwe politieke beweging is ontstaan, waarbij men zich ten doel stelt, om Tripoli samen met de streek van Libye onder de kroon van Egypte te brengen (Caïro, (AP) 3.1).

OVER PALESTINA.

Generaal Cunningham en Maarschalk Montgomery hadden een conferentie met de secretaris generaal van het Ministerie van koloniën Greech Jones Soon om de situatie in Palestina onder ogen te nemen (Londen, (AP) 3.1).

SLAG OM MEDAN GEEINDIGD.

Men meldt uit Batavia, dat de situatie op militair gebied aanmerkelijk verbetert na een vier daags gevecht rondom Medan. Er worden nog kleine schermutselingen gemeld op andere fronten (Aneta, Batavia, 4.1).

Kerkgeschiedenis

Weer wordt er een bladzijde omgeslagen van de kerkgeschiedenis van Curaçao. Het tijdperk der Franciscanen is afgelopen. De wetten in de Nederlanden maakten het onmogelijk nog novicen aan te nemen en de moeilijkheden zijn de Paters Franciscanen al evenmin gespaard gebleven als de Paters Jezuieten. Pater Stoppel schreef nog in een brief aan een neef, dat hij toch goed zou bidden, dat God het hart van de geliefde Koning Willem I zou raken en hij niet meer de kloosters zou verbieden, door dit verbod immers werd nu Curaçao ontroofd van krachten. Het schijnt dat deze neef goed gebeden heeft, immers we zullen zien dat toch van hogerhand priesters worden opgeroepen om naar Curaçao te gaan. Zo die neef dat met zijn gebed heeft verkregen dan heeft hij veel bereikt, want die oproep gaf Curaçao zijn Mgr. Niewindt.

De zorg voor Curaçao ging bij den Eerw. heer Wennekers nog verder. Hij hoort in 1818, dat er geen priester meer op Curaçao zou zijn. Hij wil er direct naar toe gaan, ging vroeger Pater Schinck in Suriname helpen, hij wilde nu Curaçao gaan helpen. Doch rondlopend met dat plan, hoort hij, dat er een paar Spaanse geestelijken op Curaçao zijn, doch dat er op Aruba noch op Bonaire een priester is. Hij schrijft in zijn ijver een brief naar Curaçao, dat een van die Spaanse geestelijken toch eens naar de andere eilanden zal gaan, doch ziekte belet hem zelf te komen.

De ziekte is ernstig, toch wil hij zo graag gaan. Zijn kapelaan schrijft, dat hij in zijn ziekte maar steeds over Curaçao lag te zuchten. Hij laat zelfs de gouverneur vragen of hij met een oorlogsboot naar Curaçao mee mocht. Met het oog op zijn gezondheid, vond de gouverneur het beter geen permissie te geven. De gouverneur had goed gezien, het zou onverantwoord geweest zijn. Vlak daarop stierf hij. In een van zijn brieven is hij nog ongerust over die verre eilanden", waar 800 kinderen van het H. Doopsel verstoken blijven". Twee jaar later landt op Curaçao Mgr. Niewindt. Het is Wennekers die voor de troon van God hulp voor Curaçao afgebeden heeft?

Pastoor Pirovano moe van de moeilijkheden ging naar Aruba en bleef daar tot zijn dood. Hij liet zich niet dwingen door het kerkbestuur en meende het met zijn geweten te kunnen overeenbrengen om daar te blijven. Het is alles wel erg tragisch in de kerkgeschiedenis van Curaçao.

Kort opeen volgen nu als dienstdoende geestelijken, Sanchez, José Antonio Robles, Nicolaus Antonio Diaz, en de Capucijn Joaquin de la Olleria, de laatste werd door de kerkraad gewoon ontslagen, daar zij in moeilijkheden zouden komen, daar de Pastoor een Israeliet bekeert! Het is te droevig. Kunt U nu misschien wat beter begrijpen dat Pirovano, die de mensen kende, Stoppel meende te moeten berispen! Het zat er nog niet zo diep in. Een bekering moest achterwege blijven, dat gaf maar moeilijkheden, weet je! Een puur indifferentisme.

Het doet goed te kunnen melden, dat Koning Willem I bij datum van 21 April 1823 een oproep toestond aan R. K. Priesters voor de Missie van Curaçao, temeer door zijn maatregel tegen de kloosterorden, de Paters Franciscanen juist belette na de dood van Stoppel nog nieuwe krachten te sturen.

We hebben geen bewijs van enig contact van de geestelijken van die dagen met den bevrijder van Zuid Amerika Bolivar die tot twemaal toe hier op dit eiland in ballingschap kwam zij het dan ook voor korte tijd.

Het moet voor de paters Franciscanen wel heel tragisch geweest zijn te vernemen dat hun orde was opgeheven door de maatregelen van Koning Willem I. Dit zal ook de reden geweest zijn, dat pater Pirovano het geld dat hij nog had te vorderen van de kerkmeesters aan zijn familie kon toewijzen. Hij zal in de verste verte niet bevroed hebben, dat een figuur als Mgr. Niewindt persoonlijk door zijn familie voor zou worden aangesproken.

Uit het journaal van de vice-commandeur blijkt dat hij verzocht heeft zijn begravenis uit te stellen, tot men zeker zou weten dat hij dood was.

Misschien had hij in tijden van besmetting van de gele koorts het wel meegemaakt dat men te vlug dacht dat iemand dood was.

Indien men de naar Aruba vluchtende Pirovano, of de daar in verdriet stervende Stoppel gezegd zou hebben: „Wees niet bang, het zal goed gaan op Curaçao, over een 20 jaar zullen er zelfs Fransiscanessen zijn en Curaçao zal zijn Bisschop hebben" ze zouden het niet hebben kunnen geloven, of men moest een engel uit de hemel zijn."

De missie van de Franciscanessen was ten einde. Men heeft geen Franciscaanse traditie kunnen vormen, geen Franciscaanse devoties achter kunnen laten.

Hun heilig leven was bij de mensen op Curaçao in 1858 nog bekend. Ds. Bosch prees de ijver van de jongeren in de West.

Wennekers was gelukkiger, hij was daar naar Suriname gekomen nadat Stoppel had laten weten, dat er twee missionarissen naar Suriname moesten. Cramers had eerst nog geen Franciscaan gestuurd na de dood van Schinck, hij vindt steun bij de gouverneur Vaillant. Wennekers gaat door na zijn supliek in 1819, hij komt met een brochure uit op 7 Dec. 1819, waarin ook dat verlangen naar huwelijken naar voren komt. Wennekers kreeg ook geestelijke macht over Curaçao en had zelf willen komen, uit deze actie van Stoppel en Wennekers is dit gegroeid wat van grote betekenis: **meer intense missieactie in Nederland.**

Een geschiedschrijver kan feiten naspeuren, kan soms verrassende conclusies trekken, zijn eigenlijke taak, doch als men zich afvraagt, hoe zou het toch komen dat Curaçao altijd zo gezegend is met priesters ondanks alle menselijke ellende en menselijke mislukkingen, dan kan hij slechts beantwoorden: het is een genade afgeroepen door gebed en offer."

EIINDE.

Toekomst van Bonaire

Rede Gerharts

Meneer de Voorzitter,

Het jaar waarin de zitting periode van deze Staten zitting aanving zal over enige weken voorbij zijn en waar wij thans bijeen zijn om de tweede suppletoire begroting van 1946 te behandelen. wil ik van deze gelegenheid gebruik maken terug te zien en te bespreken wat er gedaan is door het Bestuur, wat beloofd is doch niet is gedaan en tevens wat er gedaan zal moeten worden. Ik heb hiermede niet zozeer op het oog punten van belang voor de eilanden Curaçao en Aruba. noch wil ik mij hedenavond begeven op het terrein van de autonomie, waarvan de harten zo vol zijn, zó vol, meneer de voorzitter, dat dikwijls andere eveneens zeer belangrijke punten, op de achtergrond geraken. Ik wil mij hedenavond slechts bepalen tot Bonaire en trachten misverstanden die omtrent Bonaire bestaan uit de weg te ruimen en voorts aan te wijzen wat er m.i. gedaan moet worden om te zorgen voor de toekomst. waarover hier reeds zoveel gesproken is, doch waarvoor nog zo bitter weinig is gedaan.

Bonaire, meneer de voorzitter, is 290 Km^2 groot, het is, en dat mag wel eens met nadruk gezegd worden, meer dan anderhalf maal zo groot als Aruba. Ons eiland ligt voor de vestiging van olie industrieen ongunstiger dan Curaçao en Aruba en daaraan is het te wijten, dat wij tot dusver een dergelijke industrie niet bezitten. Is dat aan de ene kant te betreuren, meneer, aan de andere zijde is er een lichtzijde aan deze omstandigheden, nl. Bonaire is gebleven zoals het was en Bonaire heeft voor velen zijn buitengewone aantrekkelijkheid, en zijn eenvoudigheid bewaart, die anders zeer zeker voor een groot deel verloren zou zijn gedaan.

Ons eiland heeft echter, in tegenstelling van de twee andere benedenwindse eilanden, verscheidene eigen voortbrengselen, waarin een gedeelte van de bevolking een bestaan vond. Een ander deel van de bevolking vindt sedert menschenheugenis een bestaan op zee: aan boord van vele stoomschepen van grote maatschappijen. vindt men Bonairiaan, **die daar bekend** staat als een uitstekend zeeman, betrouwbaar en niet bang. Dat zij niet bang zijn, dat zij trouw aan hun arbeid zijn gebleven. ook in de verschrikkelijke oorlog die achter ons ligt, bewijs het betrekkelijk groot aantal Bonairianen op zee gebleven is, s'achtoffer van hun plicht, die zij geen ogenblik hebben verzaakt. Er was een plan voor deze mensen een gedenkteken op te richten: tot dusver is het bij een plan gebleven.

Ik moge hierbij opmerken, meneer de voorzitter, dat een weduwe van een opvarende oorspronkelijk een bedrag van *f* 11.50 per week ontving voor haarzelf plus toeslagen voor haar kinderen. Met dit bedrag konden deze weduwen behoorlijk rondkomen. Op een zekere dag ontdekte iemand van Zeerisico, dat de uitkering niet in Curaçaose guldens moest geschieden, zodat de uitkeringen hier teruggingen van *f* 11.50 per week naar *f* 8.15 per week. Het zal U duidelijk zijn, meneer de voorzitter, dat een weduwe van een zeeman die zijn leven heeft gelaten terwijl hij zijn plicht heeft gedaan voor Curaçao en Nederland, recht heef op een menswaardig bestaan. En wanneer wij bedenken dat wij hedenavond zullen moeten beschikken over een bedrag van bijna ¾ millioen gulden, uit te keren aan de ambtenaren van dit deel van het Koninkrijk omdat de levenskosten zo zeer gestegen zijn, dan mogen wij wel toegeven dat deze weduwen schraaltjes zijn bedeeld. Op bladzijde 3 van het eindverslag op de Curaçaose begroting voor het jaar 1947 werd gevraagd of het Bestuur wil trachten te bevorderen, dat ook verrekening met terugwerkende kracht zal plaats vinden van het koersverschil op de betalingen welke hier gedaan worden ten laste van Zeerisico.

Ik heb hierop geen reactie gezien en ik betreur dit ten zeerste. Ik moge het Bestuur nogmaals verzoeken pogingen in het werk te stellen dit koersverschil ten spoedigste te doen opheffen dan wel aan degenen die een uitkering van Zeerisico krijgen een toeslag te doen geven. Het is niet meer een staaltje van plicht hiervoor te zorgen.

Ik zeide zoeven dat Bonaire eigen voortbrengselen heeft waarvan een gedeelte van de bevolking kan bestaan. Op deze bronnen hoop ik in de loop van mijn betoog terug te komen.

De bewoners van Bonaire zijn zeer vriendelijk en over het algemeen beschaafd. Een grote mond hoort men hen bijna nimmer opzetten, dat is wel een van de voornaamste redenen waarom Bonaire zo graag vergeten wordt. Toen wij eens een nieuwe gezaghebber te installeren kregen, zeide deze bij zijn installatie (hij had Bonaire tevoren slechts 1 dag bezocht en kende het eiland dus niet zo goed): Bonaire slaapt, Bonaire moet worden wakker gemaakt".

Terstond, maar dan ook terstond heb ik daarop geantwoord, dat niet Bonaire sliep, doch dat he Curaçao was dat moest worden waker gemaakt. Curaçao sliep inderdaad, en de slaap van Curaçao was, wanneer het Bonairiaanse zaken betrof, zo vast, dat de slaap van Doornroosie er een hazenslaapje bij was. Curaçao is in het laatste jaar een beetje wakker gepord, doch de slaap zit **nog** in zijn ogen en voortdurend zullen wij moeten porren om Curaçao ten opzichte van Bonaire klaar waker te krijgen.

Belangstelling voor Bonaire heeft er over het algemeen in de jaren die ik te Bonaire heb doorgebracht en dat zijn er 14, meneer de voorzitter, bij de hoofden van het bestuur van Curaçao en bij de vroegere Staten van Curaçao nagenoeg niet bestaan. Ik herinner me een administrateur van Financien, die langs Bonaire kwam op weg naar de Bovenwinden en die te Bonaire niet aan wal wenste te komen: hij wilde een eiland van wanbetalers niet kennen. Dat was één van de zeer vleiende uitdrukkingen van deze meneer die thans gelukkig verdwenen is.

Een Gouveneur van Curaçao schreef eens aan den gezaghebber van Bonaire en dat is niet eens zo heel lang geleden. „Indien bepaalde verlangens niet direct kunnen worden ingewilligd, is dit allerminst een reden, daaruit stiefmoederlijke behandeling en achteruitstelling te concluderen; zelfs afgezien van het feit, dat Bonaire beduidend minder opbrengt dan voor de bekostiging zijner behoeften noodzakelijk is." De gouverneur vestigde de aandacht er verder op, dat bij de raming der voor de verschillende eilanden uit te trekken posten, nauwkeurig op de onderlinge verhoudingen acht geslagen behoort te worden.

maar wanneer ik zo eens bekijk, waar wanneer ik zo eens bekijk, wat er al zo voor de Bovenwinden wordt uitgetrokken waar in het geheel geen belatsing wordt betaald, zelfs geen inkomstenbelasting, dan kan ik niet anders zegen, dat op veel terrein Bonaire, het grootste **eiland op één** na, en op twee na met de meeste inwoners, stiefmoederlijk **werd** bedeeld.

Het is goed meneer de voorzitter, het sprookje dat Bonaire beduidend minder opbrengt dan voor de bataling van zijn behoeften noodzakkelijk is, uit de wereld te ruimen. Wanneer men dit beweert staart men zich blind op de cijfers die de ontvangsten te Bonaire vormen, dus de bedragen die door den Ontvanger op **Bonaire** worden geind, echter men vergeet een heel belangrijk ding.

Het grootste gedeelte van de levensbehoeften voor Bonaire wordt namelijk niet direct uit het buitenland te Bonaire geimporteerd, doch deze goederen komen via Curaçao en Aruba en worden daar ingeklaard en **daar** worden de invoerrechten betaald.

Wanneeer men bijv. het staatje van inkomsten over het jaar 1944 eens bekijkt, dan ziet men dat de inkomsten te Bonaire over dat jaar *f* 127.639.— hebben bedragen. Hierin is een bedrag van *f* 60.000.— aan invoerrechten begrepen, echter in dat jaar werden natuurlijk een groot aantal goederen te Curaçao en Aruba gekocht en wel zoveel, meneer de voorzitter, dat hiervoor in de Curaçaose kas *f* 105.000.— werd gestort. Bovendien ontving Curaçao nog *f* 16.000.— aan biezonder invoerrecht op benzine, benzine die op Boniare verbruikt werd en door Bonaire betaald werd.

Het totaal bedrag dat in dat jaar in de Curaçaosche kas terecht kwam en dat eigenlijk aan Bonaire toekomt was *f* 121.000 waarbij nog geteld moet worden een bedrag aan inkomstenbelasting, dat door Bonairianen die te Curaçao wonen, doch die hun bezittingen en zaken op Bonaire hebben, te Curaçao wordt betaald. De totale inkomsten van dat jaar 1944 bedroegen derhalve geen *f* 127.639.— zoals de staat van de Ontvanger aangeeft, doch *f* 248.000.—. De totale uitgaven in dat jaar ten behoeve van Bonaire waren ± 280.000.— zodat er van het sprookje van veel bijpassen niet veel overbllijft indien het wat meer kreegt van de activiteit waar het recht op heeft b.v. scheepvaart.

Het spijt mij dat ik de cijfers over 1945 niet gereed heb. Doordat het Gouvernement de gegevens niet heeft verzameld is het een geweldig werk zelf alle gegevens moeten verzamelen en uit te rekenen. Ik ben er echter van overtuigd, dat 1945 en ook 1946 dezelfde resultaten zullen laten zien.

Men zal mij natuurlijk voor de voeten werpen, dat ik bij de uitgaven een deel van de kosten van algemeen Bestuur van Curaçao moet bijtelen echter ik heb gemeend dit hedenavond buiten beschouwing te mogen laten gezien de geringe belangstelling die Curaçao voor Bonaire heeft getoond.

Afgezien van ALLE cijfers die ik hier heb genoemd, is het mijn eerlijke overtuiging, dat het **absoluut niet nodig** is, dat Bonaire ook maar in het minste armlastig zou zijn: maar dan moet eindelijk de hand aan de ploeg worden geslagen.

Wanneer ik U vertel dat in 1902 de toenmalige Gouverneur van Curaçao een bezoek aan Bonaire bracht en dat men te Bonaire zijn Excellentie hulp vroeg op landbouwgebied. voor zeer eenvoudige zaken, meneer de voorzitter, waarop geantwoord werd: „dat de Gouverneur de goede bedoelingen erkende, doch dat hij het raadzaam achtte met deze zaken te wachten tot dat uit Nederland een deskundige tot die doeleinden zou worden uitgezonden" dat ziet U meneer de voorzitter dat er eigenlijk niets nieuws onder de zon is. Nu worden wij echter nog sterker voor het lapje gehouden, hetgeen ik zo dadelijk zal aantonen.

Meneer de Voorzitter wanneer ik thans overga om de verschillende bronnen van inkomsten van Bonaire te bespreken dan zou ik willen beginnen met de dividivi. Het ligt nog vers in het geheugen van bewoners van Bonaire, dat Bonaire meer dan 1000 ton dividivi per jaar uitvoerde. Het liep zelfs wel eens tegen de 1500 ton aan. De uitvoer is teruggelopen tot ongeveer 300 ton per jaar.

En wanneer U mij nu vraagt, of er van Bestuurswege iets is gedaan om deze uitvoer weer op te voeren, dan wel of men terdege heeft onderzocht wat de oorzaken kunnen zijn van deze achteruitgang, dan moet ik U hierop een ontkennend antwoord geven.

Een onderzoek door deskundigen is niet nodig. Ik zeg dat maar reeds nu, opdat ik strakjes niet zal horen dat men naar een dividivi-deskundige zal omzien, die toch niet te vinden is, tenzij men op Bonaire gaat rondkijken. De oorzaak van de achteruitgang van de dividivi-export is het afsterven van de bomen door ouderdom en ziekte. Men wil dus weer **nieuwe bomen hebben met** een verhoogde export van het artikel, dan is er niets anders aan te doen dan nieuwe bomen te maken. Dit kan op twee manieren geschieden, door het kwijken van boompjes uit zaad en door het afsluiten is nodig, meneer de voorzitter, omdat op niet afgesloten terreinen de geiten en schapen, de jonge planten opeten.

Nu weet ik wel dat op het ogenblik de totale uitvoerprijs van zelfs 1500 ton dividivi van geen belang is in een land waar men een begroting heeft van 34 millioen gulden, echter deze begrotingcijfers blijven wij niet tot de eeuwige dag houden„ wij moeten vooruit kijken en de tijd zal weer komen dat men te Bonaire zal snakken naar een groot aantal dividivi bomen waar men de vruchten van af zal kunnen schudden.

'Wanner men dan ziet wat het Bestuur antwoordt op mijn voorstel om terreinen af te sluiten dan krijgt men het gevoel dat men blij is dat de Nederlandse taal zoveel mooie woorden heeft om te zeggen dat men niet wil doen wat er gevraagd wordt. Op bladzijde 9 van de memorie van antwoord op de 1e suppl. begroting 1946 zegt het Bestuur:

„Ondergetekende zal gaarne doen nagaan of eventueel aan te planten jonge boompjes afdoende tegen de geiten beschermd kunnenw orden; het resultaat van zijn bevindingen zal hij den Staten te zijner tijd mededelen, indien nodig onder aanvraag van een voor aanplant benodigd crediet."

Let wel meneer de voorzitter „te zijner tijd". En nu is deze studie zo moeilijk dat thans, 6 maanden later, wordt gezegd op bladzijde 4 van de memorie van antwoord op de 2de suppletoire begroting:

„Voor de bescherming van de jonge bomen tegen loslopende beesten, is nog geen bevredigende oplossing gevonden, zodat nog geen plannen voor een dergelijk werk konden worden vastgesteld".

Het lijkt wel, meneer de voorzitter, of ik gevraagd heb het terrein te beschermen tegen sprinkhanen in plaats van tegen geiten.

Uit dit antwoord spreekt duidelijk de onwil van het betrokken departement om ook maar iets aan deze aangelegenheid te doen.

Dit departement zou veel beter werk doen hier wel aandacht aan te besteden in plaats van mooie sierbomen aan te kweken. Over een aantal jaren hebben wij die sierplanten niet nodig, maar de dividivibomen wel.

Op de 1e suppletoire begroting van 1947 zal ik voorstellen een bedrag hiervoor uit te trekken; er moest iets gedaan worden om de dividivi-export omhoog te brengen. Met papieren scherpzinnigheden schieten wij niets op en ik bedank er voor die nog langer aan te horen van het Bestuur.

Het zal U interesseren meneer de voorzitter dat in 1935 dank zij gouv. Van Slobbe op Bonaire reeds een proef werd genomen met het afsluiten van een terrein, echter dat zal wel moeilijk in de archieven van het Gouvernement terug te vinden zijn.

Ik vraag mij af meneer de voorzitter, van welk nut het departement van landbouw voor Bonaire is. Enige tijd geleden zond dit departement kleine mais naar Bonaire, die zeer duur was en die daar als plantmateriaal werd verkocht aan tientallen kleine landbouwers. Van deze mais kwam slechts 15% op meneer de voorzitter. De mais was zeer oud en als zaaizaad niet bruikbaar. Men zou toch verwachten dat wanneer een gouvernements proeftuin zaai-materiaal naar een eiland als Bonaire zendt, men tevoren eerst een kiemproef neemt en niet de mais lukraak maar wegzendt. Behalve de mais zijn de landbouwers op Bonaire hun geld of tijd kwijt die aan het planten is besteed.

Er is een landbouwer die meer dan 10 HA hiermede heeft bezaaid. Maar het ergste is meneer de voorzitter, dat de tijd voortgaat en dat gevallen regen niet nog eens terugkom. Er bestaat grote kans dat de mais die op deze zelfde terreinen nog eens werd gezaaid thans niet meer tot rijpheid komt omdat van de eerste mooie regens geen profijt kon worden getrokken.

Ziet U, meneer de voorzitter, ik vind dat dit in de eerste plaats het werk van dit departement behoort te zijn. Sierplanten komen op de tweede plaats, plantmateriaal voor de inheemse landbouwers behoort op de eerste plaats te komen.

Er is nog een artikel, waarvan de export zeer sterk achteruit is gegaan en wel de geitenmest.

In 1931 werd 1718 ton, in 1932 1166 ton en in 1933 slechts 390 ton uitgevoerd. De oorzaak was niet ver te zoeken: er werd geknoeid. Men verkocht aan de suikerrietplantages zand, modder en zout water in plaats van mest. In 1934 is er moeite gedaan om de uitvoer weer op te bouwen en daarin is men geslaagd.

Na een paar jaar was de uitvoer tot ongeveer 800 ton per jaar opgelopen. Echter toen op een keer een schip te Bonaire onder Nederlandse vlag en te Bonaire thuisbehorend mest laadde voor rekening van een handelaar die ook wel weer eens wilde proberen mest te verkopen en toen deze meneer aan de pier te Bonaire tonnen zout water in het schip pompte om de mest die hij per volume kocht zwaarder te maken, want hij verkocht per gewicht heb ik getracht de uitvoer van deze lading te stoppen. Want met het water dat naar beneden zakte en dat weer over boord werd gepompt ging ook de ammonia overboord en er bleef niets anders over dan een vieze natte massa waaruit een goed gedeelte verdwenen was.

Het Bestuur van Bonaire meende toen niets tegen de uitvoer te kunnen doen. Het schip ging weg en in Martinique werd de mest gelost en prompt geweigerd door den koper.

Een analyse bewees dat er 47,2% water geleverd werd en water wenste men niet te kopen. Na die tijd is er geen mest van Bonaire verkocht behalve dan eens in de 5 jaar door bemiddeling van zijn geachte colleges **statenlid Eman, die bovenop** ieder korreltje zit om er op te letten dat er niet geknoeid wordt.

Het is mogelijk de geregelde uitvoer weer terug te krijgen indien aan kopers kan worden gegarandeerd, dat niet geknoeid zal worden. In 1934 heb ik onkosten gemaakt om deze export op te bouwen en besprekingen gehouden met belanghebbenden op de Engelse eilanden, thans is het de taak van het Bestuur om te trachten dit weer in orde te maken. Echter en maken ook maatregelen tegen knoeien genomen worden.

Het zout meneer de voorzitter **is** een ander belangrijk export artikel van Bonaire in de jaren 1931 tot 1933 werden er gemiddeld 400 ton zout per jaar verkocht. Het meeste zout bleef in de buurt en ging naar Pto. Rico en de Engelse en Franse eilanden. Vele van deze markten zijn thans gesloten omdat men of zelf zoutpannen heeft gemaakt of beschermende rechten heeft ingesteld, die soms zo zwaar zijn dat er met geen mogelijkheid tegen te concurreren is.

Echter er zijn andere markten die belangstelling hebben in het zout van Bonaire, doch die liggen te ver weg om het op de oude beproefde manier met schoeners te vervoeren. Men interesseert zich wel voor het zout, doch men wil dan stoomschepen zenden.

Kortgeleden was er een inspecteur van een scheepvaart maatschappij op Bonaire, die wel eens wilde zien op welke wijze zijn schepen daar zout zouden kunnen laden. Ik geef U de verzekering dat deze meneer zijn ogen uitgekeken heeft naar de laadgelegenheid te Kralendijk. Het schip dat kortgeleden mest te Bonaire laadde is daar 11 dagen geweest en heeft 1650 ton mest geladen. Dat is 150 ton per dag, maar in dagen van 18 werkuren, dus dat is maar 8 ton per uur. Een pover resultaat. Een laadsnelheid die elke scheepvaartmaatschappij moet afschrikken om een schip naar Bonaire te zenden. Het schip lag eerst met zijn kop naar land en na een paar dagen zat vast en kon zich met veel moeite lostrekken.

Het schip draaide om en lag toen met zijn achtersteven naar land een na een paar dagen zat het weer vast. Vervolgens ging het dwars op de kop van de pier liggen en blokkeerde daarmede de gehele pier.

Een stoomschip is een apparaat dat duur vaart en altijd haast moet hebben wil het schip rente opbrengen. Het moet snel kunnen laden, doch te Bonaire is dat niet mogelijk, want aan ons kleine piertje kan een schip van enige behoorlijke afmetingen niet meren en zeer zeker kan het er niet snel laden omdat aanvoer van lading op dat kleine steigertje niet snel kan geschieden.

Een eiland dat producten heeft, en die producten wil exporteren, moet behalve goede wegen, in de allereerste plaats een behoorlijke pier hebben. Het kleine steigertje dat wij te Bonaire hebben is niet voldoende hiervoor.

In 1945 stond er een bedrag van 125.000.— op de begroting voor het begin van een nieuwe steiger te Bonaire. Op advies van een deskundige uit Suriname, die belang had bij het verbeteren van de bestaande houten steiger werd geen nieuwe pier gebouwd, doch de oude werd hersteld. Dit is op verdienstelijke wijze onder leiding van Openbare Werken geschiedt, maar ons piertje is een oude besje gebleven en het kan spoedig sterven. Het is dringend nodig dat zo spoedig mogelijk een behoorlijke cementen T of L pier wordt gebouwd; voor de welvaart van Bonaire, voor het exporteren van speciaal de producten zout en mest is een pier nodig, waaraan stoomschepen zonder gevaar kunnen meren. Ik hoop dat het Bestuur op de 1e suppletoire begroting 1947 hiervoor gelden zal uittrekken.

De aloë is langzamerhand het belangrijkste export product van Bonaire geworden en ik voorzie, dat wij Aruba naar de kroon zullen steken. Er is, meneer de voorzitter, een paar jaar geleden een rapport verschepenen van de aloë-commissie te Curaçao, een uitstekend rapport, waarin waardevolle gegevens en raadgevingen zijn vermeld.

In de laatste jaren is er in de aloë-industrie ontzaggelijk veel geknoeid, ofschoon ik geloof dat dit knoeien niet te Bonaire plaats vond. Ik vraag mij af, of het rapport van de aloë-commissie wel de aandacht heeft gekregen die het verdient en of het rapport niet de zelfde weg is opgegaan van zovele schone rapporten waarvan nooit weer iets wordt vernomen.

Er is te Bonaire veel plaats om nieuwe industrieën te vestigen.

Ons eiland heeft een pracht van een baai, ons eiland heeft een bevolking die graag wil werken op het eigen eiland, doch het is nodig dat de aandacht op Bonaire wordt gevestigd indien er bij het Bestuur aanvragen binnen komen van instellingen of personen die terrein zoeken voor nieuwe industrieën. De afstand van Bonaire naar Curaçao is zo gering, dat dit bezwaar weg moet kunnen vallen tegen de bij ons goedkopere exploitatie mogelijkheden.

Op bladzijde 21 van het voorlopig verslag van de begroting 1947 wordt gevraagd iemand naar Bonaire te zenden teneinde daar het roken van vis aan belangstellenden te leren. Het Bestuur heeft naar aanleiding daarvan een bedrag van fl. 3.000.— op de begroting van het volgende jaar geplaatst. Ik hoop, dat er in 1947 werkelijk pogingen in het werk zullen worden gesteld en ik bedoel daarmede ernstige pogingen, om tot vis-conservering te geraken.